

характеризуватиме всебічний розвиток економіки та промислового комплексу – основи національного потенціалу України.

Використані джерела інформації:

1. Кузнецов Б., Завадников В. Промышленная политика государства /Вестник Совета Федерации. – 2007.- №7.- с.32-37
2. Титов Б.Ю. Промышленная политика / Приложение 3 Доклада общероссийской общественной организации «Деловая Россия» «Итоги 2006 года и будущее экономик России: потенциал несырьевого сектора»
3. Татаркин А. Промышленная политика как основа системной модернизации экономики России / Проблемы теории и практики управления. - 2008. - №1
4. «Звіт з людського розвитку в Україні - 2008. Людський розвиток і європейський вибір України». Програма розвитку ООН в Україні
5. Держкомстат України. Доповідь «Глобальний раунд міжнародних зіставлень ВВП» за Програмою міжнародних зіставлень ООН валового внутрішнього продукту
6. Держкомстат України. Економічна доповідь «Соціально-економічне становище домогосподарств України у 2007 році»
7. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / Кідзерський Ю.В., Якубовський М.М., Галиця І.О. та інші. НАН України. – К., 2009.

Рецензент: Корецький М.Х., ддерж.упр., професор.

УДК 351.82:332.12

Антонов А. В.,

к.е.н.,

докторант Академії муніципального управління

АГРОПРОМИСЛОВА ФІНАНСОВА КОРПОРАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СТАЛОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

В статті запропоновано новий підхід щодо створення агропромислової фінансової корпорації як елемента сталого соціально-економічного розвитку сільських територій.

В статье предложен новый подход к созданию агропромышленной финансовой корпорации как элемента стабильного социально-экономического развития сельских территорий.

In article the new approach to creation of agroindustrial finance corporation as element of sustainable social and economic development of rural territories is offered.

Вступ. Незважаючи на прийняті державою заходи щодо обмеження поширення кризових явищ в економіці й особливо в секторі й галузі сфери реальної економіки, використання ряду заходів по оздоровленню агропромислового комплексу і його перетворення в ефективний організм, положення справ у аграрному секторі, переробних галузях, сфері обслуговування усе ще залишається напруженим.

Враховуючи, що аграрний сектор є одним з основних галузей національної економіки, впровадження його раціональної підтримки є одним із основних завдань держави. Основні положення сучасних теорій державного регулювання та необхідності їх здійснення в аграрному секторі викладені в працях відомих вітчизняних та закордонних вчених, таких як Г. Андрусенко, С. Брагинский, В. Гриньова, З. Залога, М. Корецький, М. Крупка, І. Михасюк, А. Мельник, М. Новикова та ін.

Постановка завдання. Аграрний сектор економіки є значною сферою матеріального виробництва, у ньому зайнято близько 16% загального числа зайнятих у національній економіці. Близько 32% населення України проживає в сільській місцевості, в загальній земельній площі України у 2010 році сільськогосподарські землі займали – 69%. Тенденції і пріоритети розвитку глобальних економічних систем підтверджують переконання про те, що аграрний сектор є головною життєзабезпечувальною галуззю у розвитку людства. Україна – провідний виробник продовольства у світі навіть в умовах технологічного відставання галузі. Проте подальший розвиток аграрної сфери вимагає від держави розробки й впровадження продуманої стратегії забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку сільських територій.

На даному етапі очевидно, що правильними і раціональними є заходи пов'язані з концентрацією ресурсного потенціалу: капіталу, трудових ресурсів, продукції. У зв'язку із чим пропонуємо створити своєрідну державну агропродовольчу корпорацію, яка могла б концентрувати в собі ресурсний потенціал з виробництва продовольства. Метою такої структури повинно стати прийняття ряду рішучих кроків по подоланню спаду виробництва аграрної продукції й створення необхідних економічних умов і передумов для функціонування агропромислового комплексу, насичення внутрішнього ринку продовольством вітчизняного походження й просування вітчизняної аграрної й продовольчої продукції на зовнішні ринки.

Таким чином у роботі ставиться завдання запропонувати підхід щодо створення агропромислової фінансової корпорації як елемента сталого соціально-економічного розвитку сільських територій.

Результати. В агропромислову фінансова корпорація можуть входити як приватні так і спільні підприємства, які можуть ґрунтуватися на колективній чи колективно-персоніфікованій формах власності (приватно-колективні), які на тимчасовій основі могли б бути об'єднані в єдину агропродовольчу корпорацію. У відповідності до загальної ідеї в таку корпорацію повинні увійти виробничі аграрні підприємства різної форми власності й видів управління, підприємства й організації зберігання й переробки аграрної сировини й продукції (від складських приміщень і баз до елеваторів, м'ясокомбінатів, молокопереробних заводів), підприємства сервісу й торгівлі (торгові доми, магазини й т.п.), банківські й страхові структури.

Наведено структуру й характеристики так званої поліпрофільної корпорації, тобто, корпорації, що займається виробництвом різних видів аграрної продукції в регіоні.

Корпорація працює практично у всіх галузях аграрного виробництва. Здійснює: заготівлю, зберігання й переробку зернових культур (пшениця, жито, ячмінь, гречка, овес, кукурудза); заготівлю, зберігання й переробку олійних культур (соняшник); заготівлю плодів і овочів, а також їх переробку й зберігання; тваринництво (худоба й птиця, молоко, яйце, вовна).

У складі структурних підрозділів корпорації передбачається створити різні департаменти, кожний з яких здійснює своє функціонування в чітких рамках взаємодії з партнерами й клієнтами Корпорації (рис.1).

Рис.1 Структура керування Корпорації

Відповідно до завдань Корпорації в її складі раціонально створити наступні департаменти:

- Департамент переробки аграрної продукції, який виступає в ролі заготівника в регіональній і державній фонди продукції молочної, м'ясної й консервної промисловості, а також вовни й шкіряної сировини. Свою роботу Департамент будує, виходячи з можливостей підприємств переробного комплексу. З іншого боку, при здійсненні своїх функціональних завдань, враховуються вимоги споживчого ринку, з метою планування розумних обсягів виробництва й наступного процесу реалізації.

- Департамент енергоресурсів забезпечує виконання зобов'язань Корпорації за договорами на закупівлю аграрної продукції авансуванням у вигляді відпуску пально-мастильних матеріалів на підставі заявок сільгоспвиробників по номенклатурі й кількості, а також провадить взаємозалік по електроенергії в рахунок укладених договорів з Корпорацією на поставку аграрної продукції у державний і регіональний фонди.

- Департамент промислового маркетингу займається завданням формування "технологічного пакета" (запчастини, сільгосптехніка, добрива, хімічні засоби захисту рослин і т.д.), виходячи з потреб аграрних виробників, з використанням сформованих структур матеріально-технічного забезпечення.

- Департамент аграрного маркетингу покликаний забезпечити ефективність економічної й фінансової взаємодії із промисловими регіонами України. Він виконує дуже відповідальну функцію – розподіл загального обсягу продукції й сировини, заготовленого в аграрних товаровиробників у системі підприємств хлібопродуктів.

До складу департаменту входять відділи маркетингу зернопродуктів, маркетингових досліджень аграрних ринків, продукції переробки, по роботі з державними підприємствами і організаціями, з філіями як у регіоні, так і в загальнонаціональному масштабі.

Крім такого широкого кола взаємодії Департамент курирує відвантаження зернопродуктів і борошна в тісному співробітництві з відділами залізничного й водного транспорту.

- Департамент цінних паперів покликаний вести й здійснювати зберігання реєстру акціонерів. Одночасно він є невід'ємним елементом функціонування розрахункового механізму операцій із цінними паперами на фондовому ринку, оскільки Корпорація має форму Акціонерного товариства відкритого типу. АТЗТ "Незалежний реєстратор" зобов'язується дотримуватися інтересів клієнтів в області руху цінних паперів, на професійній основі (більшість співробітників має вищу економічну, юридичну освіту й ліцензії на право роботи із цінними паперами).

- Департамент зовнішньоекономічних зв'язків і продовольчих ринків вирішує завдання по налагодженню міжнародних зв'язків, регулювання експортно-імпортних операцій з урахуванням економічної кон'юнктури світового аграрного ринку.

- Раціональна маркетингова політика відносно контрактації із закордонними виробниками й споживачами продовольства, прискорює рух експортно-імпоротної продукції і забезпечує паритет цін внутрішнього й зовнішнього ринку аграрної продукції [3].

- Департамент оптових ринків та інвестицій покликаний здійснювати формування й координацію діяльності системи оптових продовольчих ринків (ОПР) і залучення інвестиційних ресурсів на розвиток аграрного сектору й інших об'єктів агропромислового комплексу.

- Департамент керування територіями покликаний здійснювати координацію діяльності служб і суб'єктів Корпорації в регіонах і територіях. Раціонально до складу департаменту сформувати дивізіони (або регіональні контори), що поєднують території того або іншого регіону.

Дивізіональні (відділові) структури управління (від англ. division – відділення, підрозділ компанії) є найбільш довершеним різновидом організаційних структур ієрархічного типу, інколи їх навіть вважають чимось середнім між бюрократичними (механістичними) й адаптивними структурами. Вперше дивізіональні структури управління з'явилися наприкінці 20-х років минулого століття на підприємствах "Дженерал моторс", а найбільшого поширення набули в 60-70-і роки [7].

Під відділенням (дивізіоном) мається на увазі організаційна товарно-ринкова одиниця, яка має необхідні власні функціональні підрозділи. На відділення покладається відповідальність за виробництво і збут певної продукції та отримання прибутку, внаслідок чого управлінський персонал верхнього ешелону компанії вивільнюється для вирішення стратегічних завдань. Оперативний рівень управління, який концентрується на виробництві конкретного продукту або на здійсненні діяльності на певній території, був нарешті відокремлений від стратегічного, який відповідає за розвиток компанії в цілому.

Дивізіональний підхід забезпечує тісніший зв'язок виробництва зі споживачами, істотно прискорюючи його реакцію на зміни, що відбуваються в зовнішньому середовищі.

Дивізіональні структури характеризуються повною відповідальністю керівників відділень за результати діяльності очолюваних ними підрозділів. У зв'язку з цим найважливіше місце в управлінні компаніями з дивізіональною структурою посідають не керівники функціональних підрозділів, а керівники, які очолюють виробничі відділення. Дивізіональні структури виникли як реакція на недоліки лінійно-функціональних структур [4, 5].

У відповідності з місцем і роллю дивізіональні структури могли б виконувати наступні функції:

- укладання договорів на закупівлю аграрної продукції з товаровиробниками й з місцевими переробними підприємствами;
- управління регіональними представництвами;
- розміщення замовлень на заготівлю аграрної продукції для

державних потреб (регіональний і державний фонди) на конкурсній основі серед аграрних товаровиробників;

– забезпечення зустрічних поставок товаровиробникам паливно-мастильних матеріалів, запчастин, сільськогосподарської техніки, насіння, добрив і хімічних засобів захисту рослин, будматеріалів і ін.

Нормативно-правовим і регулятивним механізмом діяльності дивізіонних структур Корпорації можуть бути положення "Про закупівлю й постачання аграрної продукції, сировини й продовольства для державних потреб".

Усередині корпорації варто виділити спеціальну клірингову палату, яка могла б займатися питаннями взаєморозрахунків між Корпорацією й аграрними виробниками, інвесторами, виконанням організаційної, фінансової й економічної діяльності Корпорації. Діяльність клірингової палати будується на правовій базі, яка регулюється законодавчо на державному та регіональному рівнях. Крім того, така структура повинна бути оснащена матеріально-технічними засобами, що дозволяють оперативно отримувати статистичну й економічну інформацію, що надходить від всіх департаментів Корпорації. Одночасно необхідно сформувати локальну мережу, що могла б забезпечити миттєву передачу інформації зацікавленому користувачеві [6].

У відповідності із метою Корпорації одним з основних завдань пропонованої структури є прийняття замовлень від споживачів і розміщення цих замовлень на виробництво аграрної продукції серед товаровиробників. Але тут виникає питання – який механізм вирішення цього завдання, або іншими словами як діє ця система прийняття замовлень від споживачів з подальшим розподілом їх між виробниками?

Для виконання цього завдання передбачається сформувати організаційно-технологічний ланцюжок, тобто своєрідну логістичну систему. Після збору відповідних заявок від споживачів або замовників продукції корпорація здійснює прийом інвестицій. Ці інвестиції у вигляді "Технологічного пакета" (ПММ, насіння, добрива, запчастини, сільгосптехніка, ядохімікати й т.д.) через регіональні представництва авансом надходять сільгоспвиробникам. Авансування здійснюється поетапно в міру виконання поточних аграрних робіт.

Схема механізму функціонування корпорації полягає в наступному. Корпорація на першому етапі укладає з товаровиробником договір на закупку аграрної продукції. При закупівлі рослинницької продукції відповідно за даним договором Корпорація зобов'язана зробити авансування 25% від вартості продукції, що поставляється, і ще 25% сплачується після завершення сівби. Причому авансування може проводитися в товарній формі. Корпорація передає виробникові паливно-мастильні матеріали, насіння, добрива, засоби захисту рослин, перераховує кошти на заробітну плату, що в сукупності становить так званий "технологічний пакет". Паралельно з виробником укладається заставна угода, за якою у випадку невиконання господарством своїх зобов'язань

перед корпорацією майно господарства переходить до Корпорації. Наприклад, по тваринницькій продукції Корпорація може укласти договори про співробітництво з м'ясокомбінатами й молокозаводами, сплачуючи вартість сировини, яка до них надходить на переробку.

Товаровиробник передає замовлену йому продукцію безпосередньо власникові, тобто Корпорації. Зберігання й переробка цієї продукції здійснюється Корпорацією з відповідною оплатою цих послуг.

Отже, Корпорація стає власником аграрної продукції й уже сама як власник продукції вирішує питання з транспортування, зберігання й переробки вирощеного врожаю. Являючись власником продукції та її основним оптовим продавцем, Корпорація може залучити до оптової торгівлі інші підприємства, бази, холодокомбінати з визначеною Корпорацією оптовою націнкою. Роздрібну ціну продуктів харчування й сировини встановлює також Корпорація з оплатою магазинам за послуги. Після реалізації продукції частина фінансових коштів йде на погашення інвестиційних кредитів, інша частина надходить в оборот для забезпечення в перспективі самофінансування.

Таким чином, на корпорацію покладено виконання наступних функцій:

- здійснювати вибір/відбір товаровиробників (постачальників) аграрної продукції, насіння, сировини й продовольства для державних потреб;
- визначати конкретних споживачів (покупців) і строки закупівель і поставок аграрної продукції, насіння, сировини й продовольства для державних потреб;
- погоджувати зі споживачами (покупцями) асортименти, обсяги й строки поставок їм аграрної продукції, насіння, сировини й продовольства для державних потреб;
- гарантувати товаровиробникам (постачальникам) оплату аграрної продукції, насіння, сировини й продовольства для державних потреб за цінами й у строки, які визначаються договорами;
- передавати на конкурсній основі й за умови укладання договорів виконання частини своїх функцій по формуванню й розміщенню замовлень на закупівлю й поставку аграрної продукції, насіння, сировини й продовольства для державних потреб підприємствам, організаціям і установам незалежно від форм власності;
- здійснювати обґрунтований перерозподіл доходів від реалізації кінцевого продукту в інтересах аграрного товаровиробника;
- здійснювати контроль за цільовим використанням виданих кредитних ресурсів господарствам за договорами і дотриманням технології оброблення плодів і овочів;
- організувати забезпечення аграрних виробників ПММ в обсягах передбачених договорами по поставці продукції;
- проводити авансування виробників продукції тваринництва по

договорах поставки її для державних потреб у регіональний і державний фонди;

– організувати укладання договорів з виробниками на поставку сировини для переробної промисловості для державних потреб у регіональний і державний фонди й підбирати на конкурсній основі заготівельників по закупівлі сировини для продовольчих потреб;

– координувати роботу переробних підприємств за укладеними договорами постачання продукції в регіональний і державний фонди.

Висновки. Таким чином, при формуванні корпорації відбувається злиття капіталів найбільших суб'єктів аграрного ринку – банків, аграрних товаровиробників, комерційних фірм. При цьому саме злиття може носити форму добровільного об'єднання на акціонерних засадах.

Є два напрямки формування такої корпорації. Перший – корпорація поєднує підприємства й організації на принципах монопрофільності, тобто за вузьким продуктовим принципом. Мова йде про створення, наприклад, зернової, м'ясної, молочної й т.п. корпорацій. У такому випадку монопрофільність задає не тільки вибір суб'єктів інтеграції, але й технологію інтеграції. Об'єднанню, злиттю підлягають лише ті підприємства й ті їх активи, які безпосередньо пов'язані з тим або іншим продуктовим сегментом сільськогосподарського й продовольчого ринків. Наприклад, якщо взяти до уваги м'ясну корпорацію, то тут варто виділити, по-перше, за видами м'яса: яловичина, свинина, баранина, птиця, а по-друге, об'єднанню підлягають ті підприємства й організації, які пов'язані з даним сегментом: ферми, які вирощують худобу м'ясного напрямку, переробні підприємства (м'ясокомбінати й т.п.), бази, склади, магазини й т.д. Другий – комплексні або змішані корпорації, які поєднують сільськогосподарські підприємства немонопродуктові, а суміжні у виробничій технології. Наприклад, ті ж молокопродуктові господарства (ферми, племінна худоба) і т.д., але також і кормовиробництво (у т.ч. елеватори, біолабораторії, що займаються виробництвом ефективних препаратів годівлі тварин). Зрозуміло, що незалежно від профільності (продуктової спрямованості) у кожній з таких корпорацій повинні складатися страхові, банківські, сервісні структури.

Використані джерела інформації:

1. Андрусенко Г.О. Стратегія державного регулювання аграрної сфери АПК / Г.О. Андрусенко // Актуальні проблеми державного управління. – Х., 2003.– № 2, Ч.2.– С. 9-14.
2. Гринькова В. М. Державне регулювання економіки: [навч. посіб.] / В. М. Гриньова, М.М. Новикова.– Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2004.– 756 с.
3. Дацій О.І. Удосконалення механізмів державного регулювання розвитку нових технологій і високотехнологічних агропромислових виробництв / О.І. Дацій // Вісник НАДУ. – 2005. – № 1. – С. 180-187.
4. Корецький М.Х. Державне регулювання аграрної сфери у ринковій економіці / М.Х. Корецький– К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 260 с.
5. Корецький М.Х. Стратегічне управління / М.Х. Корецький, А.О. Дегтяр, О.І. Дацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – http://ebooktime.net/book_136.html.

6. Михасюк І. Державне регулювання економіки: [підруч.] / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога; за ред. д-ра. екон. наук, проф., акад. АН вищої школи України І.Р. Михасюка; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка; [вид. 2-ге, виправлене і доповнене.] – К.: Атіка, Ельга Н, 2000. – 592 с.
7. Юхименко П.І. Міжнародний менеджмент / П.І. Юхименко, Л.П. Гацька, М.В. Півторак та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – http://ebooktime.net/book_136.html.

Рецензент: Корецький М.Х., д.держ.упр., професор.

УДК: 351

Биркович Т. І.,

к.ю.н., докторант,
Чорноморський державний університет
імені Петра Могили

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЄС

В статті досліджуютьс ясновні положення реформування і принципи побудови сучасної енергетичної політики ЄС.

В статье исследуются основные положения реформирования и принципы построения современной энергетической политики ЕС.

The article is about general condition of reformation and principle of construction of the modern EU energy policy.

Постановка проблеми. Енергетична проблематика останнім часом привертає все більшу увагу вчених та політичних діячів. «Клубок проблем, сплетений з надзвичайно високих цін на нафту, енергетичного націоналізму та специфіки геополітичного місцезнаходження країн-енерговиробників привертає все більше непрофільних спеціалістів до різнобічного аналізу проблеми» [5].

Питання енергозабезпечення вже займають ключове місце в стратегії Європейського Союзу (ЄС) в сферах економіки, політики та безпеки – як на глобальному, так і на регіональному рівнях. До того ж, потреба Європи в енергоресурсах буде тільки збільшуватися по мірі подолання Єврозоною наслідків світової фінансово-економічної кризи.

Як найкрупніший економічний блок, ЄС споживає близько 16% усіх обсягів усіх світових енергоресурсів. Серед основних видів енергоносіїв традиційно найбільший інтерес для Євросоюзу становлять нафта та газ. Частка ж вугілля, як і частка гідроенергетичних ресурсів в паливно-енергетичному балансі ЄС були та залишаються несуттєвими (табл. 1).

В свою чергу, хоча атомна енергія і відграє важливу роль в економіці низки європейських держав, тим не менш, її частка в енергоспоживанні ЄС в цілому значно нижче частки вуглеводних.